

REHVI- JA AKUSEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

Rikkumise kvantifitseerimine kummirehvide ja sisekummide tootmises;
kummirehvide protekteerimisel ja taastamisel (NACE 22.11) ning
patareide ja akude tootmises (NACE 27.20)

REHVI- JA AKUSEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

Projektirühm

Nathan Wajsman, peaökonomist

Carolina Arias Burgos, ökonomist

Tänusõnad

Autorid soovivad tänada Euroopa vaatluskeskuse majanduse ja statistika töörühma liikmeid, kes tegid sarja aruannete ja kasutatud meetodika kohta kasulikke märkusi. Lisaks saadi teavet ELi rehvide ja akude turu kohta tööstusallikatelt.

Veebruar 2018

Sisukord

1.	EESSÕNA	4
2.	KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE	6
	2.1 METOODIKA JA ANDMED	6
	2.2 PÕHIJÄRELDUSED	6
	2.3 REHVIDE JA AKUDE VÕLTSIMISE MITTEMAJANDUSLIK MÕJU	10

1. EESSÕNA

REHVI- JA AKUSEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

Intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskus (edaspidi „vaatluskeskus“) on asutatud eesmärgiga mõista paremini intellektuaalomandi rolli ja intellektuaalomandiõiguste rikkumiste negatiivseid tagajärgi. Komisjon andis keskuse 2012. aastal määruse (EL) nr 386/2012 alusel üle Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametile.

Koostöös Euroopa Patendiametiga tehtud uuringus¹ andis Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet vaatluskeskuse abil hinnangu, et Euroopa Liidus loovad intellektuaalomandiõigusmahukad tööstusharud otseselt ligikaudu 42% majandustegevusest ja 28% tööhõivest. Lisaks tuleneb 10% Euroopa Liidu töökohtadest kaupadest ja teenustest, mida intellektuaalomandiõigusmahukad tööstusharud ostavad teistelt tööstusharudelt.

Teises uuringus² võrreldi intellektuaalomandiõigusi omavate Euroopa äriühingute majandustulemusi selliseid õigusi mitteomavate äriühingute tulemustega ning leiti, et intellektuaalomandiõigustega äriühingute tulu töötaja kohta on keskmiselt 28% suurem kui intellektuaalomandiõigusteta äriühingutes. See mõjutab eriti tugevalt väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKE). Kuigi registreeritud intellektuaalomandiõigustega on ainult 9% VKEdest, on nende tulu töötaja kohta ligikaudu 32% suurem kui intellektuaalomandiõigusteta VKEdel.

Samuti hinnati kogu Euroopa Liitu hõlmava uuringu raames Euroopa kodanike taju ja käitumist seoses intellektuaalomandiõiguste ning võltsimise ja piraatlusega³. Uuringust ilmnis, et kuigi kodanikud põhimõtteliselt tunnistavad intellektuaalomandi väärtust, kipuvad nad samas üksikisikute toimepandud pettusi teatud juhtudel õigustama.

Vaatluskeskus soovib täieliku pildi saamiseks hinnata võltsimise ja piraatluse majandusmõju.

See ülesanne on meetodiliselt keerukas, sest uuritakse nähtust, mis ei ole oma olemuselt otseselt analüüsiv. Vaatluskeskusel on volitus mõõta intellektuaalomandiõiguste rikkumiste ulatust, mahtu ja

¹ Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet / Euroopa Patendiorganisatsioon, *Intellektuaalomandiõigusmahukad tööstusharud ja nende majandustulemused Euroopa Liidus: majandusharude tasandi analüüsiaruanne*, teine väljaanne, Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet, Alicante, 2016.

² OHIM, *„Intellektuaalomandiõigused ja Euroopa ettevõtjate tulemusnäitajad: majandusanalüüs: ettevõtjatasandi analüüsiaruanne*, OHIM, Alicante, 2015.

³ Euroopa Liidu intellektuaalomandi Amet, *Euroopa kodanikud ja intellektuaalomand: tajumine, teadlikkus ja käitumine*, teine väljaanne, Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet, Alicante, 2017.

mõju. Selleks on vaatluskeskus välja töötanud etapiviisilise meetodi, millega hinnatakse võltsimise kahju ja tagajärgi seaduslikele ettevõtetele, valitsustele ja tarbijatele ning üldiselt kogu ühiskonnale.

Välja on valitud mitu intellektuaalomandiõigusmahukat tööstusharu, mille tooteid teadaolevalt või arvatavasti võltsitakse. Varasemates uuringutes vaadeldi järgmisi valdkondi: kosmeetika ja hügieenitooted; rõivad, jalatsid ja tarvikud; spordikaubad; mänguasjad ja mängud; ehted ja kellad; käekotid ja pagas; muusikasalvestised; piiritusjoogid ja veinid; ravimid; pestitsiidid; nutitelefonid.

Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni ühisaruanne⁴ võltsitud toodete üleilmse kaubanduse kohta näitas, et võltsimine mõjutab paljusid tööstusharusid ja ulatub luksuskaupadest kuni igapäevaste tarbekaupadeni, hõlmates muu hulgas tooteid, mis võivad ohustada tarbijate tervist ja ohutust, samuti keskkonda. Võltsijad on sihikule võtnud autovaruosad, sealhulgas kõikvõimalikud autoosad ja -komponendid, nagu kolvirõngad, filtrid, turvavööd, õlid ja määrdeained, akud, samuti rehvid.

Käesolev kaheteistkümnes uuring, mis hõlmab rehve ja akusid, kasutab sama metoodikat, mida kasutati varasemates sektorisestest uuringutes. Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti *Intellektuaalomandipanuse uuring* (2016) näitas, et mõlemad tööstusharud kasutavad intensiivselt kaubamärke, patente ja disaine.

⁴ Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet / Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (2016), Trade in counterfeit and pirated goods mapping the economic impact (Võlts- ja piraatkaupade kaubandus ning selle majandusmõju), OECD Publishing, Paris, 2016.

2. KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

REHVI- JA AKUSEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

2.1 METOODIKA JA ANDMED

Selle uuringu meetodika (mida kasutati ka teistes sama sarja uuringutes) nõuab samalaadse toote pikaajalisi müügiandmete vooge. Võimalusel kasutati Eurostati ametlikke andmeid, määratledes iga sektori Euroopa Liidu majanduse tegevusalade statistilise klassifikaatori ehk NACE⁵ klassifikaatori järgi. Autoosade valdkonnas vastavad neile nõuetele vaid kaks NACE klassifikaatorit: rehvid ja akud.

Analüüsi lähtepunktiks on ELis müüdud rehvide ja akude väärtus, mis põhineb Eurostati struktuursel ettevõtlusuuringul (SBS) ja rahvusvahelisel kaubandusstatistikal. Genereeritakse nende kahe tootega seotud prognoositav müük, mida võrreldakse iga liikmesriigi tegeliku müügiga. Seejärel analüüsitakse prognoositud ja tegeliku müügi erinevusi statistiliste meetodite abil. Need erinevused võivad olla osaliselt seotud **sotsiaal-majanduslike teguritega**, nagu näiteks SKP kasv, valuutakursid või sõiduautode arv tuhande elaniku kohta. Lisaks **võltsimisega seotud teguritele** arvestatakse ka tarbijakäitumist,⁶ mis kajastub *intellektuaalomandi tajumise uuringus*.

Metoodikat selgitatakse üksikasjalikult 4. peatükis.

2.2 PÕHIJÄRELDUSED

Hinnangust selgus, et **seaduslikud tootjad kaotavad aastas 2,2 miljardit eurot ELis turustatavate võltsitud rehvide tõttu ja 180 miljonit eurot võltsitud akude tõttu**, mis on vastavalt **7,5% ja 1,8% sektori müügist**.

Kõikide liikmeriikide rehvi- ja akutootmissektorites võltsimise tõttu kaotatud müügi mahud on esitatud tabelis 1 nii suhtelistes kui ka absoluutväärtustes.

⁵ NACE (*Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne*) on ametlik majandustegevuse klassifikaator, mida kasutab ELi statistikaamet Eurostat.

⁶ Kasutatakse 2013. aasta novembris avaldatud Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti *intellektuaalomandi tajumise* uuringu tulemusi, näiteks seoses ELi kodanike valmidusega osta tahtlikult võltsitud kaupu.

Tabel 1. Rehvide ja akude võltsimise tõttu kaotatud müügi maht ELi liikmesriikides (2010–2015)

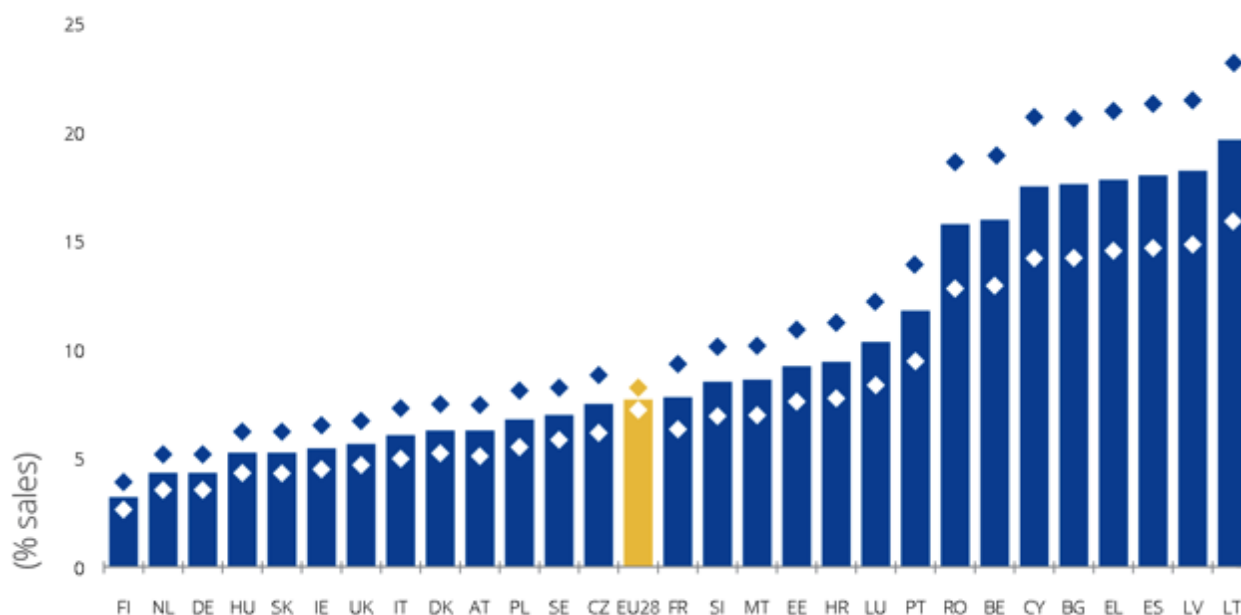
	REHVID		AKUD	
	Kaotatud müügi maht (%)	Kaotatud müügi maht (miljonit eurot)	Kaotatud müügi maht (%)	Kaotatud müügi maht (miljonit eurot)
AUSTRIA	6,1	30	1,6	3
BELGIA	15,6	96	4,0	3
BULGAARIA	17,2	21	4,4	4
KÜPROS	17,1	7	4,4	1
TŠEHHI VABARIIK	7,3	106	1,9	3
SAKSAMAA	4,2	261	1,1	31
TAANI	6,1	13	1,6	1
EESTI	9,0	4	2,3	Puudub
KREEKA	17,4	39	4,5	5
HISPAANIA	17,6	445	4,6	32
SOOME	3,1	17	0,8	1
PRANTSUSMAA	7,6	411	2,0	27
HORVAATIA	9,2	9	2,4	Puudub
UNGARI	5,1	16	1,3	7
IIRIMAA	5,3	11	1,4	1
ITAALIA	5,9	256	1,5	18
LEEDU	19,2	15	5,0	1
LUKSEMBURG	10,1	2	2,6	Puudub
LÄTI	17,8	11	4,6	1
MALTA	8,4	1	2,2	0
MADALMAAD	4,2	12	1,1	3
POOLA	6,6	74	1,7	6
PORTUGAL	11,5	41	3,0	3
RUMEENIA	15,4	76	4,0	3
ROOTSI	6,8	45	1,8	10
SLOVEENIA	8,3	14	2,2	1
SLOVAKKIA	5,1	14	1,3	1

ÜHENDKUNINGRIIK	5,5	201	1,4	13
EL-28	7,5	2247	1,8	179

Võltsitud rehvide kaubandus mõjutab kõige vähem Soomet (vastavalt 3,1% ja 0,8%), samas kui Leedut mõjutab võltsimine kõige rohkem (vastavalt 19,2% ja 5%). Absoluutväärtustes on mõju kõige suurem Hispaanias, hinnanguliselt on rehvide ja akude võltsimise tõttu kaotatud müüginahk seal 477 miljonit eurot, järgnevad Prantsusmaa (438 miljonit eurot), Saksamaa (292 miljonit eurot), Itaalia (274 miljonit eurot) ja Ühendkuningriik (214 miljonit eurot). Viies suurimas Euroopa Liidu liikmesriigis on võltsimise tõttu kaotatud müüginahk 1,7 miljardit eurot, mis on 70% kogu kaotatud müüginahkust Euroopa Liidus.

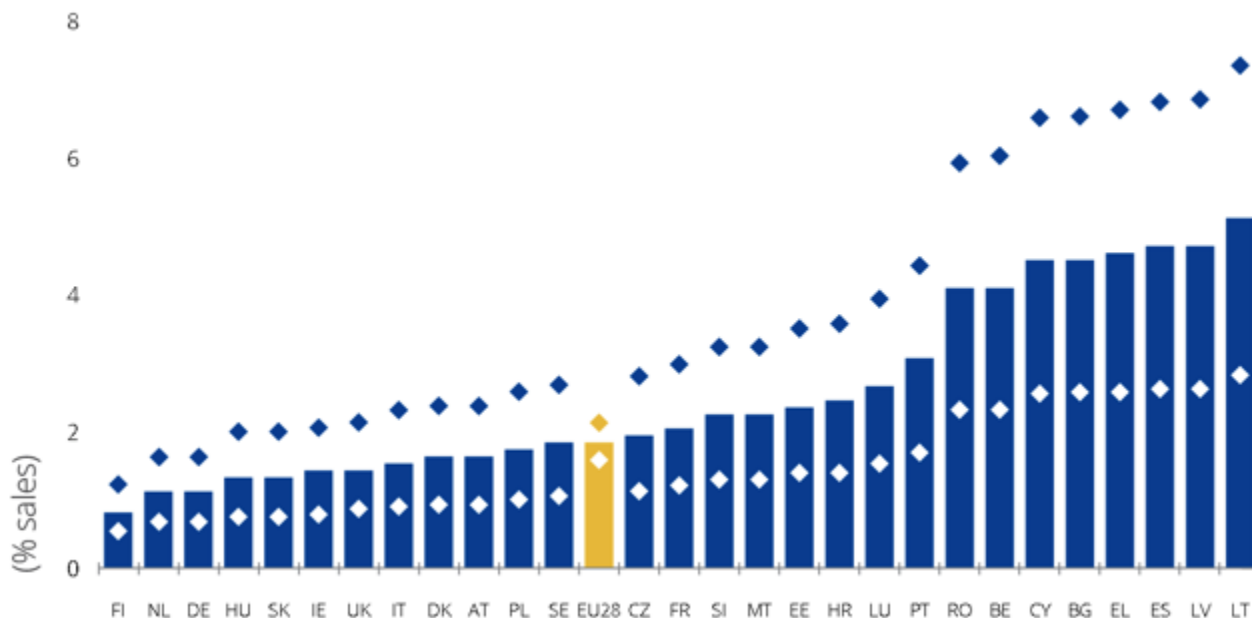
Rehvide ja akude võltsimise tõttu kaotatud müüginahku suhtelised hinnangud liikmesriigiti on esitatud joonistel 1 ja 2. Iga tulp näitab võltsimise mõju seaduslikule müügile, väljendatuna protsendina müügist; rombid tähistavad hinnangu 95% usaldusvahemikku⁷.

Joonis 1. Rehvide võltsimise tõttu kaotatud müüginahk riikides (2010–2015)

⁷ 95% usaldusvahemik on statistikaarvutus, mis tähendab, et tegelik väärtus on 95% tõenäosusega vahemiku ala- ja ülapiiri vahel. Näide: kogu Euroopa Liidus on hinnanguline kaotatud müüginahku protsent 7,5% ning 95% tõenäosusega on tegelik protsent vahemikus 7,4%...8%.

Joonis 2. Akude võltsimise tõttu kaotatud müügi maht riikides (2010–2015)

Seda kaotatud müügi mahtu võib tõlgendada kui otsest tööhõive vähenemist 8318 töökoha võrra⁸.

Kui lisada järeelmõju teistele majandusharudele, arvestades nii otsest kui ka kaudset mõju, siis põhjustab võltsimine neis kahes sektoris ELi majandusele ligikaudu 4,8 miljardi euro väärtuses kaotatud müügi mahtu, mis toob kaasa tööhõive vähenemise 22 283 töökoha võrra.

⁸ Need arvud ei kajasta impordi mõju, sest sel juhul ilmneb mõju tööhõivele väljaspool Euroopa Liitu. Samuti ei kajastata ELi tootjate võltsimisega seotud kahjusid väljaspool Euroopa Liitu. Seega seonduv prognoositud tööhõive vähenemine ELis siin toodetud ja tarbitud kaupadega.

Lõpetuseks, oletades, et ebaseaduslikud tootjad ei deklareeri oma tegevust ja sellest saadavat tulu ametiasutustes, **võib valitsuse saamata jäänud kogutulu (leibkonna makstav tulumaks, sotsiaalkindlustusmaksed ja äriühingu tulumaks) hinnata ligikaudu 340 miljonile eurole.**

2.3 REHVIDE JA AKUDE VÕLTSIMISE MITTEMAJANDUSLIK MÕJU

Aruandes keskendutakse rehvide ja akude võltsimise majandustagajärgedele. Võltsimine mõjutab oluliselt ka selliseid aspekte nagu ohutus ja keskkonnakahju.

Võltsitud rehvid ja akud näivad sageli autentsed välja, sest välisilme põhjal on väga raske eristada võltsingut seaduslikust. Tarbijad võivad seetõttu osta tahtmatult tooteid, mis on ebaseaduslikud ja ohtlikud, sest võltsitud tooted pole läbinud testimis- ja kvaliteediprotsesse, seades nii ohtu juhid ja teised liiklejad.

Rehvide kasutamisega seotud õnnetuste uuring⁹ näitas, et rehvimuster sügavusega 1,6 mm või rohkem vähendab rehvide haardejõuga seotud õnnetuste tõenäosust märgadel ja lumistel teedel 84% võrra ja rehvide lõhkemisega seotud õnnetustes väheneb õnnetuste tõenäosus 86% võrra võrreldes rehvidega, mille rehvimuster on väiksem kui 1,6 mm. Sektori läbiviidud testid näitasid, et 1,4 mm rehvimustriga võltsirehvidest ja taastatud turvisega rehvidest (parandatud uuema ilme saavutamiseks, kuigi tegu on vanade rehvidega, mille rehvimuster on väikese sügavusega või millel puudub üldse originaalrehvimuster) tulenevad nende kasutajatele selged ohutusriskid.

Autoakude tootjad peavad järgima rangeid nõudeid, et akude tõhusus ja ohutus vastaksid tarbijate ootustele. Tooted on projekteeritud selliselt, et takistada elektrolüütide leket, mis on potentsiaalselt kahjulik nii elektroonikale kui ka inimkeha kudedele. Lisaks vähendab ühekordne ventiil aku siserõhku ebanormaalses kasutustingimustes, et vältida plahvatust. Võltsitud akudel puuduvad mõnikord need turvaelemendid, mis seab kasutajad ohtu.

Lisaks kasutaja ohutuse aspektile võivad võltsitud rehvid ja akud kahjustada keskkonda, sest võltsitud osade valmistamiseks kasutatud materjalid ei vasta ohutusnõuetele ega vasta alati keskkonnakaitsestandarditele ning ELi ringmajanduse tegevuskavale¹⁰, mis hõlmab meetmeid tootmisest jäätmekäitluseni, sealhulgas ringlussevõtt ja korduskasutamine.

Rehvid on näiteks tootest, mille puhul ringmajandus algab toote projekteerimisest, laieneb kasutusele ja kasutatud toodete kogumisele ning jätkub taaskasutamise ja ringlussevõttuga. Euroopa Rehvi- ja

⁹ CHOI, E-H., *Tire-Related Factors in the Pre-Crash Phase* (Report No DOT HS 811 617), National Highway Traffic Safety Administration, Washington DC, 2012.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/towards-circular-economy_en

Kummitootjate Liidu (ETRMA) andmetel¹¹ on rehvide töötlemise määr 96%, näiteks materjalide korduskasutuse või muud liiki ringlussevõtu korral.

Mitmeid akuosi saab ringlusse võtta, mis aitab vältida ohtlike ainete sattumist keskkonda ja pakub väärtuslikke materjale. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta direktiiv 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid (akudirektiiv)¹², keelab ohtlikke aineid sisaldavate akude turustamise ning kehtestab kogumise ja ringlussevõtu eesmärgid, seades akutootjatele vastutuse jäätmekäitluse eest. On teadmata, mis määral vastavad võltsitud akud nende õigusaktide nõuetele.

Kuigi käesolevas punktis kirjeldatud muu kui majandusmõju kvantifikatsioon jääb aruande raamidest välja, on see ilmselgelt suure ühiskondliku tähtsusega ning seda tuleb arvestada võltsitud rehvide ja akude nähtuse analüüsimisel.

¹¹ <http://www.etrma.org/uploads/Modules/Documentsmanager/elt-report-v9a---final.pdf>

¹² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02006L0066-20131230&rid=1>, ELT L 266, 26.9.2006, lk 1.

REHVI- JA AKUSEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

Veebruar 2018

© European Union Intellectual Property Office, 2018
Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel.

Avenida de Europa 4,
E03008 Alicante – Hispaania

www.euipo.europa.eu